

Konkurences problēmas zāļu izplatīšanā: secinājumi un priekšlikumi

2011.gads

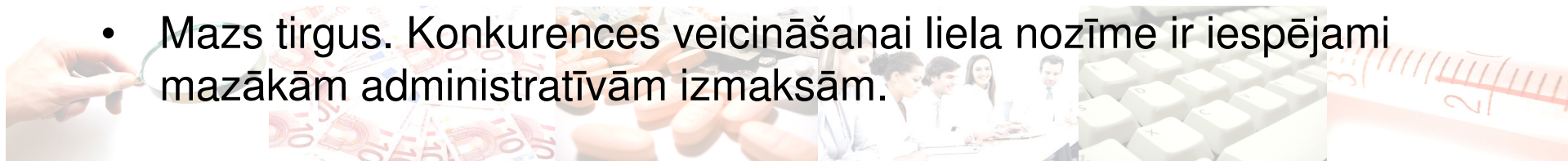
Jānis Račko

Konkurences padome

Konkurences apstākļus farmācijas nozarē raksturojošas iezīmes

- Recepšu zāļu gadījumā galapatērētājs (pacients) nav tas, kurš pieņem lēmumu par zāļu iegādi.
- Aptieku konkurenci ierobežo administratīvais regulējums. Vertikālas integrācijas starp lieltirgotājiem un aptiekām palielināšanās.
- Mazumtirdzniecībā un vairumtirdzniecībā zāļu uzcenojums tiek regulēts.
- Ražotāju līmenī potenciālo konkurenci ierobežo oriģinālo zāļu patenti.
- Mazs tirgus. Konkurences veicināšanai liela nozīme ir iespējami mazākām administratīvām izmaksām.

Konkrētā tirgus definēšana

- Būtiski nosakot tirgus dalībnieka tirgus daļas attiecīgajos konkrētajos tirgos pie apvienošanas, vertikālo un horizontālo sadarbības līgumu izvērtēšanas.
- Ražošanas līmenī konkurē ekvivalentas ģenēriskās vai oriģinālās zāles, kuras parasti ir vienā anatomiski terapeitiski ķīmisko klasifikācijas kodu līmenī.
- Lieltirgotāji konkurē par ražotāja zāļu izplatīšanu un zāļu piegādi aptiekām Latvijas teritorijā.
- Aptiekas konkurē par patērētāju. Ģeogrāfiskais tirgus – attiecīgās administratīvās teritorijas robežās.

Administratīvās izmaksas

- Lielākā daļa aptaujāto ražotāju norādīja uz administratīvo izmaksu būtisko nozīmi ienākšanai un darbībai tirgū.
- Administratīvās izmaksas nevar tikt samazinātas konkurences rezultātā, kāpinot efektivitāti. Tās sedz patērētājs, pērkot zāles.
 - Visnegatīvākā ietekme uz konkurenci – ja rada šķēršļus jaunu zāļu ienākšanai.
 - Jāizvērtē iespēja samazināt izmaksas jaunu zāļu reģistrācijai, kā arī citas administratīvās izmaksas.

Citas administratīvās barjeras (tirgus dalībnieku viedokļi)

- Recepšu medikamentu izrakstīšanas noteikumi neparedz ārsta pienākumu, izrakstot recepti norādīt zāļu vispārējo nosaukumu.
- Paralēli importējamo zāļu bāzes cenas ierobežojumi iekļaušanai kompensējamo zāļu sarakstā.
- Atšķirīgi regulējumi zāļu reģistrācijai un izplatīšanai Baltijas valstīs.
- Aptieku ķēžu saistība ar lieltirgotavām.
- Patenta aizsardzības termiņš Latvijā reģistrētām zālēm atsevišķos gadījumos ir garāks nekā ES.
- Aizliegums brīvpieejai bezrecepšu zālēm aptiekās.

Administratīvā regulējuma “līdzsvarošana”

- Esošais administratīvais regulējums nenodrošina sabalansētu konkurences attīstību konkrētajos tirgos.
 - Paplašināt kompensējamo zāļu sarakstā iekļaujamo zāļu loku.
 - Izmaiņas zāļu uzcenojuma sistēmā, veicinot lieltirgotāju un aptieku motivāciju tirgot lētākās zāles.
 - Ja recepšu zāļu izrakstīšanā tiek lietots vispārīgais nosaukums, obligāts ir farmaceita pienākums informēt pircēju par pieejamām lētākām zālēm (arī ja tāda konkrēto brīdi nav pieejamas aptiekā).
 - Ierobežot aptieku ķēžu izplešanos administratīvās teritorijās, ja tiek pārsniegts aptieku skaita vai tirgus daļas sliekšnis.

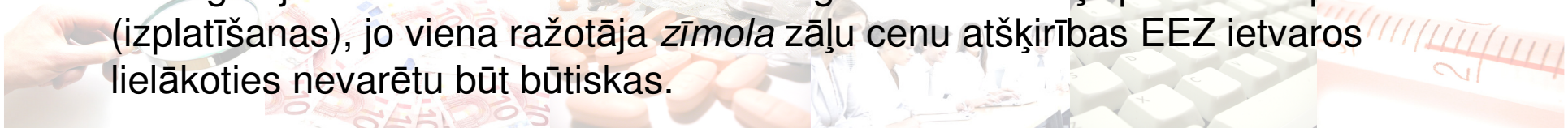
Zāļu recepšu izrakstīšanas noteikumi

- Esošais regulējums strikti nenosaka, vai receptē rakstāms vispārīgais vai ražotāja nosaukums. Ārstam ir tiesības norādīt uz iespēju aizvietot.
 - Absolūtā vairākumā tiek norādīts zāļu ražotāja dotais nosaukums.
 - Analizējot zāļu *Omeprazolom 20 mg* pārdošanu 2010.gadā: vairumā izrakstītas zāles ar vidēju cenu līmeni, samērā bieži arī dārgākās zāles.
 - Ierobežo pacienta iespējas izvēlēties lētākās zāles.
- Regulējuma izmaiņas: ārsta pienākums norādīt vispārējo nosaukumu vai vismaz vairāku ražotāju nosaukumu zāles.

Paralēlā importēšanas (izplatīšanas) ierobežojumi

- Zāļu paralēlā importēšana (izplatīšana) no EZZ valstīm - vienīgā cenu konkurences alternatīva, ja oriģinālām zālēm patenta darbības laiks nav beidzies un citās valstīs ražotāja pārdošanas cenas ir zemākas.
 - ZVA 130 ieraksti par reģistrētām paralēli importējamām (izplatāmām) zālēm.
 - Latvijā darbojas 3 paralēlie importētāji. To importēto zāļu apjoms ir neliels.
 - Esošais regulējums nosaka, ka paralēli importēto (izplatīto) zāļu kompensācijas bāzes cenai ir jābūt vismaz par 10% zemākai.
- Regulējums samazina konkurences ieguvumus no zāļu paralēlā importa (izplatīšanas), jo viena ražotāja *zīmola* zāļu cenu atšķirības EEZ ietvaros lielākoties nevarētu būt būtiskas.

Ražotāju un lieltirgotāju sadarbība

- Ražotāji nereti sadarbojas ar vienu no lieltirgotājiem. Veicina vertikālo sadarbību starp lieltirgotājiem.
- Zāļu pārdošanas apjoms citiem lieltirgotājiem 2009.gadā veidoja 24% no vairumtirdzniecības tirgus.
- Uzraudzības ietvaros no 70 atlasītām zālēm 20 tika izplatītas caur vienu lieltirgotāju.
- Izplatīta dažādu atlaižu, bonusu piemērošana. Ietekmē faktisko cenu un tālāku uzcenojuma noteikšanu.

Maksimālā uzcenojuma regulēšana

- Uzcenojums administratīvi regulēts. Rēķina no faktiskās iepirkuma cenas.
- Vairumā lieltirgotāji un aptiekas piemēro maksimālo uzcenojumu. Konkurence ar zemāku cenu (uzcenojumu) ir minimāla.
- Uzcenojumu iespējams kontrolēt, ja tiek piemērotas fiksētas atlaides konkrētām zālēm.
 - Jāatļauj piemērot tikai fiksētu atlaidi vai jānodrošina efektīvākas uzraugošās institūcijas kontroles pilnvaras.
 - Vertikāli integrētiem komersantiem mazākas izmaksas izplatīšanai – izvērtējama mazāka maksimālā uzcenojuma noteikšana lieltirgotājam.
 - Izmaiņas zāļu uzcenojuma sistēmā – fiksēts uzcenojums savstarpēji aizvietojamām zālēm.

Ierobežojumi aptieku darbībai

- Ierobežotas iespējas atvērt jaunu aptieku, jo noteikts maksimālais aptieku skaits apdzīvojamās vietās.
- Ierobežojumi aptieku pārvietošanai apdzīvotā vietā.
 - Aptiekas aizsardzība no konkurences: pamatota apdzīvotās vietās ar mazāku iedzīvotāju skaitu, kā arī attiecībā uz nelielām aptiekām.
 - Konkurences ierobežojumu samazināšana lielākās pilsētās, veicinot brīvu konkurences vidi aptieku darbībai.
 - Ierobežojama aptieku ķēžu darbība, ja ķēdei jau ir noteikts aptieku skaits apdzīvotā vietā vai noteikta tirgus daļa, kuru sasniedzot tiek liegts atvērt jaunas aptiekas attiecīgā apdzīvotā teritorijā.

Paldies par uzmanību!

www.kp.gov.lv

